

(יד) לא תקלל חרש ולפני עור לא תתן מכשל ויראת מאַלְהֵיךָ אָנִי ה'.

תּוֹדוֹ בְּבִי סַכַּת חֲמִין דָּף קֶז:

אמר רבי זירא אמר רב: לא יתן אדם פרוסה לתוך פיו של שמש, אא"כ יודע בו שנטל ידיו...

רבינו יונה על הרי"ף מסכת ברכות דף מב עמוד א

לא יתן אדם פרוסה לשמש אלא א"כ יודע בו שנטל ידיו. יש למדין מכאן שאין ראוי לתת לאכול אלא למי שיוודע בו שיברך ונראה שכיון שמתכוין לעשות מצוה שנותן בתורת צדקה מותר:

בית יוסף אורח חיים סימן קסט

ומ"ש ואסור ליתן לו פרוסה אלא אם כן יודע בו שנטל ידיו... ומדברי רבינו נראה **דלתוך פיו לאו דוקא** אלא אפילו לידו נמי אסור: וכתב ה"ר יונה... ואין דבריו נראים דהא ליתן לשמש נמי מצוה הוא ואפילו הכי לא יתן לו אלא אם כן יודע שנטל ידיו:

ב"ח אורח חיים סימן קסט

כתב ה"ר יונה... למי **שיוודע** בו שיברך... ורצונו לומר דביוודע שלא נטל ידיו אם נותן לתוך פיו או לידו כדי לאכול עובר משום ולפני עור... אבל במי שאינו יודע בו אם יברך אם לאו בשעה שנותן לו אינו עובר כלום אלא אדרבה מקיים מצות צדקה ואם אין העני מברך הנותן צדקה אינו עובר בזה על לפני עור בשעת נתינה וקיים מצות צדקה ואפילו יודע בו שהוא עם הארץ גמור ולא יברך כלל לא מפני כך יבטל מצות צדקה ומה שהשיג על זה הב"י נראה לי דאינה השגה:

שולחן ערוך או"ח הלכות סעודה סימן קסט

א - כל דבר שמביאין לפני האדם שיש לו ריח והאדם תאב לו, צריך ליתן ממנו לשמש מיד; ומדת חסידות הוא ליתן לו מיד מכל מין ומין... **ואסור ליתן לו פרוסת פת, אא"כ יודע בו שנטל ידיו.** ב - לא יתן לאכול אלא למי שיוודע בו שיברך, ויש מקילין אם נותן לעני בתורת צדקה (הר"י ס"פ אלו דברים).

ביאור הלכה סימן קסט

* למי שיוודע בו שיברך - ומסתברא דבמוחזק לכשר סגי:

מגן אברהם קסט:

ויש מקילין - ונ"ל דאם יודע **בודאי** שלא יברך **אסור**, ועיין ב"י והב"ח כ' וז"ל דוקא בנטילת ידים אסור דתיכף בשעה שנותן ידו כדי לאכול עובר משום לפני עור וגו' אבל **בברכה** בשעה שנתנו אינו עובר ואם אחר כך לא יברך מה עלינו לעשות:

משנה ברורה סימן קסט ס"ק יא

בתורת צדקה - **דלא מפקעינן מצות צדקה בשביל חשש שמא לא יברך** ואף על גב דגבי שמש בסעיף הקודם חיישינן התם הנתינה לאו בתורת צדקה הוא שנותן לו בעבור שמשמו אך אם יודע **בודאי** שלא יברך **אסור** ליתן לו אף בתורת צדקה ודוקא אם מתוך רשעתו אבל אם מתוך אונסו שאינו יכול לברך לא נפקע מצות צדקה בשביל זה:

שו"ת מנחת שלמה חלק א סימן לה

הערות בענין איסור לפני עור - א כיבוד באכילה ושתיה למי שיוודע שלא יברך. בהא דצריך כל אדם לשום דרכיו ולכוין מעשיו לשם שמים, חושבני, במי שבא אליו אורח חשוב, אשר איננו שומר תורה ומצוה, אבל עדיין יש לו אהבה לבני תורה, וגם תומך במוסדות תורה וכדומה, ואם הבעה"ב לא יתנהג אתו בנימוס המקובל לכבד אותו במידי דמיכל ומשתי, בגלל זה שמצד הדין אסור ליתן לאכול אלא למי שיוודע שנטל ידיו ומברך (כמבואר בשו"ע או"ח סי' קס"ט סעי' ב'), וכמו כן אם אפילו בצורה מכובדת יבקש ממנו ליטול ידים ולברך, יראה הדבר כפגיעה ועלבון בכבודו, וזה גם ירגיז אותו מאד, ויתכן שבגלל הדבר הזה יתרחק חו"ש ביותר מהתורה, וגם יבוא לידי כעס ושנאה על כל ההולכים בדרך התורה, דבכה"ג חושבני, שנכון באמת לכבד אותו באכילה ושתיה, ולא לחשוש כלל לאיסור של לפני עור לא תתן מכשול, משום דאף שאין אומרים לאדם לעשות איסורא זוטא כדי להציל אחרים מאיסורא רבה, ואסור ודאי להפריש תרו"מ בשבת כדי להציל בכך אחרים מאיסור חמור של טבל, מ"מ בנידון זה, הואיל וכל האיסור של הנותן לו לאכול הוא רק עבירה של נתינת מכשול, וכיון שאם לא יתן לו לאכול הרי יכשל האורח באיסור יותר גדול,

נמצא דליכא כלל שום עבירה, כיון דליכא הכא שום נתינת מכשול, אלא אדרבה יש כאן הצלה ממכשול גדול מאד ע"י זה שהחליף אותו בקום ועשה במכשול יותר קטן. /מילואים והשמטות/ +ואף שכע"ז כתב גם הרעק"א ביו"ד קפ"א ס"ו לענין אשה המקפת פאת ראש האיש ומ"מ כתב רק בלשון "ואולי", שאני הכא דבזה שהוא נמנע מלכבדו הוא עצמו חשיב כמכשילו ביותר. + ונראה שאם אחד רואה בחברו ששותה יין של ערלה, ואינו יכול בשום אופן למונעו אלא ע"י זה שיחליף אותו ביו"ט של טבל, או של סתם יינם, דמסתבר דאין כאן שום איסור בזה שעושה מעשה בקום ועשה, ונותן לו יין של טבל, כיון דלא קעביד שום מכשול, אלא אדרבה מציל אותו בכך ממכשול יותר גדול.

שו"ת שבט הלוי חלק ד סימן יז

...שאל במי שבא אליו אורח חשוב ואינו שומר התורה והמצוה רק הוא תומך תורה וכו' ואם בעה"ב לא יתנהג אתו בנימוס לכבדו באכילה... וגם אם יבקש ממנו ליטול ידים ירגיז אותו מאד, אם מותר לכבדו באכילה, ולא יחוש ולפני עור הנ"ל כיון דאם הוא לא יתן לו לאכול הרי יכשול האורח באיסור יותר גדול, נמצא דליכא עבירה אבל יש כאן הצלה ממכשול גדול ע"י שהחליף אותו בקום ועשה במכשול קטן יותר מזה... איברא בכ"ז נתישבתי דיש מקום לומר כיון שהישראל כשר אינו עושה בעצמו אפי' איסור קל דרבנן... מ"מ כאן לא הוי תרי עברי דנהרא, וא"כ אין כאן רק מסייע באיסור דרבנן של נטילת ידים או מניעת הברכה, וגם יתכן דבאדם כה"ג שעובר על כל המצוות במזיד ליכא בכלל דין מסייע... ע"כ הלב נוטה דיש מקום להקל בני"ד דאיכא בדידיה גם החשש שיכשל בחמור הזה, ומה גם דאיכא דעות דבדלא קאי בתרי עברי דנהרא באיסור דרבנן ליכא דין מסייע כלל...

שו"ת אגרות משה או"ח חלק ה סימן יג

...אבל משמע מלשון הב"ח שאם אינו לצדקה, דאינו עני, לא היה מתיר. אבל מכל מקום פשוט שאין בזה משום לפני עיוור אף למי שאינו עני, דאם היה לאו דלפני עיוור, לא היה מתיר אף בשביל מצות צדקה. ולכן אם הוא צריך ליתן לו גם מטעם אחר, כהא דבא אצלו שותף שלו, ויודע שלא ישמע לו ליטול ידיו ולברך, רשאי ליתן לו, אף שלא יטול ידיו ולא יברך. ולא רק כשנוגע ממש לפרנסה, אלא אף מצד נימוסים הנהוגים בין שותפין וסוחרים במדינה. ובזה אין חילוק בין רשע לאנוס, דאף אם לא ירצה מצד רשעותו רשאי. והטעם, דדווקא במתנה לעני שייך לחלק, דאם הוא מצד רשעותו ליכא עליו חיוב מדין צדקה, מאחר שהוא כמומר להכעיס לענין זה. וכיוון שפסק הפ"ג ואחריו המשנה ברורה כהב"ח, יש לסמוך ע"ז וכפי שכתבתי...

שו"ת מנחת אשר, חלק ג, סימן פב

ח. נתינת אוכל כדי להמעיט בעבירה - ובמקום אחר דנתי בסברת הגרש"ז אורבך שהתיר בזמנינו לתת אוכל למי שודאי לא יברך עליו, ואף דמבואר להדיא בשו"ע דאסור לעשות כן משום לפני עור, דכיון דבזמנינו כן מתחייב מכללי הנימוס ואם לא יכבדנו לאכול או לשתות יגרום לו שנאת ישראל דחמור טפי מברכת הנהיין אין זה הכשלה אלא הצלה מן החטא. ולענ"ד לא מסתבר כלל לומר דזה מוגדר כהצלה דכל עוד אין העבירה מזומנת לפנינו אין כאן הצלה מן החטא, ומאיך גיטא נותן הוא לפני חבירו אוכל שלא יברך עליו, נמצא שהכשלה יש כאן והצלה אין כאן. והגרש"ז כתב לדמותו לרואה חבירו אוכל על חלב ודם שאיסורם בכרת והוא מחליף להם בבילה דודאי אין זה הכשלה אלא זיכוי והצלה. ולענ"ד אין הנידון דומה לראיה דשם הרי העבירה מזומנת לפניו והוא עובר בה וזה בא ליטול ממנו את הדם והחלב ולהצילו מן החטא, משא"כ בני"ד שעדיין אין לפנינו כל סיבה לעבור בשנאת אחים. אך באמת אף בחלב ובבילה נראה דמ"מ הרי הוא נותן מכשול בפני חבירו ולכאורה יש כאן מ"מ נתינת מכשול. אך מטעם אחר נראה להקל, דבאמת עדיף להכשיל את חבירו בעבירה קלה על מנת להצילו מעבירה חמורה, דכיון דמהות העבירה בלפני"ע אינה אלא למעט בעבירה, מסתבר דעדיף להכשיל חבירו בעבירה קלה כדי למנוע ממנו לעבור על עבירה חמורה. וכבר דן בהגהות הגרעק"א ביו"ד בהא דאיתא שם דאף אשה אינה מצווה בלאו דהקפת הראש מ"מ אסור לה להקיף את האיש. וכתב הגרעק"א דלכאורה יש בזה לאו דלפני"ע, אלא דאם יקיף את עצמו עובר הוא בשני לאוין אחד למקיף ואחד לניקף, ונמצא דכשהיא מקפת את האיש ממעטת בעבירה ידיה כיון שאינו עובר אלא בלאו אחד. אך לפי פשוטות לשונו משמע

דלא מיירי אלא באיד"ר ובמצוה לאפרושי מאיסורא ולא מאיסור תורה דלפנ"ע, עיי"ש וצ"ע.

רסיסי טל, חלק א, סימן לא, אות יב

הגרש"ז אורבך זצ"ל... כתב... נמצא דליכא כלל שום עבירה... אלא אדרבה יש כאן הצלה ממכשול גדול מאד... המכשול הגדול שהגרש"ז מדבר עליו הינו שהלז יתרחק ח"ו ביותר מתורה ויראת שמים... ביסוד חידושו של הגרש"ז אורבך קדם לו הגרע"א ז"ל... הגרש"ז אורבך הרחיב בהרבה את חידושו של הגרע"א. השאלה היא, **עד היכן אפשר להשתמש בחידושו של הגרש"ז**. הדבר מצריך דיון רחב...

הליכות בת ישראל, פרק יד

יא. בת שהוריה אינם שומרים תורה ומצוות, וניסתה בדרכי נועם לשדלם לברך על מאכל או משקה שמגישה להם – ולא עלה הדבר בידה, רשאית להגיש להם כל שצריכים, שע"י התנהגותה עמהם **בנימוס המקובל, אולי תתקרב דעתם**, ובמשך הזמן יבואו לקיים המצוות כמוה. (הערה כג שם – כן הורה לי הגרש"ז אורבך שליט"א. ולענין שאר בני הבית, או אורחים שאינם יודעים או אינם רוצים לברך, נציין בקצרה עיקרי הדינים למעשה... ולמעשה, כמובן שיש לבקש בצורה נאותה שיברך, **ובדרך כלל כשהפניה היא בלשון נעימה ואופן של 'דרכיה דרכי נועם' אין התנגדות לכך**. ואולי טוב יותר שהמגיש יברך על מאכל או משקה **שיאכל בעצמו**, ויכוון להוציא האורח (ויאמרו לו להקשיב ולענות אמון) ובאופן זה יוצאים גם מספק שמא אין האורח יודע למי מברכין...)

וזאת הברכה, פרק כ

ג. בא אליו אורח שאינו שומר מצוות ובודאי לא יברך – "יבקש ממנו בצורה נאותה שיברך...למי מברכים" (הליכות בת ישראל יד כג. וע"ע מכתב הקה"י [קריינא דאגרתא ח"א קמא] שאם הוא מברך ומכוון להוציא האורח, **יש לשער שהאורח מסכים בלבו בדיעבד** שהברכה תחול בשבילו אע"פ שאינו שומר תורה, וזה כעין כוונה לצאת. ויברך שהכל לפטרו בכל המינים).

תשובות והנהגות א:תפג

שאלה: האם מותר להזמין לסעודה את קרובו אף שלא יברך על הסעודה. בש"ע א"ח מפורש שאסור... ומיהו נראה שכ"ז **ליתן לו בידים אבל להזמינו לסעודה** אין כאן לפני עור דאורייתא **שבלאו הכי יאכל סעודה בביתו ואינו מוסיף מאומה** וזה אינו כתרי עברי דנהרא, אלא דאכתי חייב להפרישו מאיסור... אבל חיוב זה מוטל עליו רק כשהוא שוגג, אבל מזיד או מומר אין חיוב להפרישו. ועיין ברמ"א שם שמיקל כשנותן לעני בתורת צדקה... וכאן הלוא מכוון למצוה לקרוב והרבה לגימא עושה שמקרבת וא"כ אין איסור לפני עור כשאינו מוסיף לו בזה איסור שגם בביתו היה

אוכל ומכוון למצוה, ובמקום מצוה יש סמך להתיר, אבל במכבדו כוס טה ששונה עכשיו אך ורק מפני שמכבדו, צריך לדקדק שיכסה ראשו ולומר עמו הברכה קודם ואין להקל... ואף שעכ"פ יש כאן משום מסייע בידי עוברי עבירה מ"מ במקום מצוה דהכנסת אורחים בודאי מקלינן עכ"פ בספק ובמקום דרכי שלום, וכן מוסרים בשם רבינו החזו"א זצ"ל... ובודאי **רק במקום מצוה לקרב** נהגו להקל שתחלתו קולו ובסופו מצפים שיתקרב ויחזור לצור מחצבתו. והיינו, כשמזמינו **ויש תקוה להחזירו בתשובה ע"י קירוב זה** נראה כמ"ש במק"א שאין איסור כלל, דשורש האיסור כמו בעור שעושה לו רע שמכשילו, אבל **כשכוונתו בזה לטובה לקרבו אין אסור אף שבינתיים לא מברך**. ובאמת אין בדברים אלו כלל דלפעמים ע"י שאינו מזמינו לאכול גורם בזה להרחיקו יותר עד שקשה להחזירו עוד, והחכם עיניו בראשו לא להזמינו אלא אם בזה יקרבו ליהדות **והרבה בעלי תשובה נתקרו בזה ע"י שנתארחו בביתם של שומרי מצוות ואף שבתחילה לא בירכו** אבל ע"י קירוב זה נתקרו, וא"כ לא מיקרי מכשול שסוף דבר הוא לטובתו ויש לשקול כל מקרה ומקרה, וכונתו תהיה לשמים...

רבבות אפרים ח:עד

אין לתת אוכל למי שלא מברך, ומה היתר שנוהגים שנותנים עיין במנחת שלמה סימן ל"ה... ועי' בס' וזאת הברכה עמוד קנ"ד שכתב **שיפקיר את האוכל לפני שמגיש לו**, ועיין בשו"ת משנת אברהם... מה שהאריך בזה... דיותר טוב להחמיר וכתב דקשה להכריע... ואני תמיד עושה אתם הברכה ולא מתנגדים, אבל לפעמים לא רוצים אז יש לסמוך על המנחת שלמה, ושיפקיר... ונהג מטקסי שנסעתי במכונית שלו מתל אביב לירושלים בתמוז תשנ"ז הוציא בדרך בקבוק קולה ונתן לי כוס ואמרתי לו שיעצור המכונית ונתתי לו הכפה מהכיס שלי ואמרתי לו שאשתה אם הוא ישתה ויעשה ברכה ועשיתו עמו הברכה ודמעות ירדו מעיני כי זה ארבעים שנה שלא עשה ברכה ואח"כ עשיתי ברכה והודה לי מאוד ובקשתיו שימשיך לעשות ברכות ורואים **שאפשר להשפיע אחרים שיעשו ברכה** ואם כן יש לשדל בזה הרבה.

רש"י פרשת לך לך יב:ה

(ה) אשר עשו בחרן - **שהכניסו תחת כנפי השכינה**, אברהם מגייר את האנשים, ושרה מגיירת הנשים, ומעלה עליהם הכתוב כאלו עשאו.

רש"י פרשת וירא כא:לג

ויקרא שם וגו' - על ידי אותו אשל נקרא שמו של הקדוש ברוך הוא א-לוה לכל העולם. לאחר שאוכלים ושותים **אומר להם ברכו למי שאכלתם משלו**, סבורים אתם שמשלי אכלתם, **משל מי שאמר והיה העולם אכלתם**:

Rav Asher Weiss Shlit"a

1953-

Rav Weiss is a Rosh Kollel, Av Beit Din, posek and Rav in Yerushalayim, and is a popular speaker in English and (Ashkenazic Hebrew). He grew up in a Klausenberger family in Boro Park, Brooklyn. He is the author of Minchas Asher, which is still in production but already exists as Shiurei Halakha on the parasha, chiddushim on Shas, 3 volumes of teshuvot, a Haggada, and more. He took over for the Tzitz Eliezer as posek of Shaarei Tzedek Hospital.

Rav Yitzhak Yaakov Fuchs

Rav Fuchs is the author of Tefilla Kehilchata, Halikhot Bat Yisrael, a sefer on Kashrut, and more.

Rav Ephraim Greenblatt

(1932-2014)

Rav Greenblatt was born in Eretz Yisrael and learned many years from Rav Shach. He moved to the US per his family's request to support them from his salary as a community rabbi. While in the US he learned from Rav Moshe Feinstein. Many teshuvot in Rav Moshe's Igrot Moshe are actually written to Rav Greenblatt. In 1952 Rav Feinstein sent him to be the rabbi in Memphis, TN. He served there for almost 60 years as the local (and regional) rabbi, av beit din, rosh yeshiva, rosh kollel, rebbe, shochet, and mohel. His main sefer is his collection of teshuvot Rivevot Ephraim, of which there are 9 large volumes. He also wrote a 2-volume commentary on the Torah, and more. He published hundreds of articles in various journals. He returned to Israel shortly before his death.